

МОЛАДЗЕВЫ СЛЭНГ ЯК ЛІНГВАСАЦЫЯКУЛЬТУРНЫ ФЕНОМЕН (КОНКУРС “НАС БАЧНА АДРАЗУ”)

Пашкоўская М.С., Аўчыннікава Ю. В., Бэйнар Е. Я.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Наўроцкая І.В. – старшы выкладчык

Вывучаюцца асаблівасці ўжывання моладзевага слэнгу на матэрыяле тэкстаў песень, напісаных студэнтамі для конкурсу «Нас бачна адразу», на факультэце інфармацыйных тэхналогій і кіравання БДУІР. У межах даследавання былі праведзены колькасная ацэнка выкарыстання слэнгавай лексікі, а таксама праверка гіпотэзы аб магчымай сувязі паміж частатой ўжывання слэнгу і дасягнутым конкурсным вынікам.

Мова як жывая, дынамічная сістэма перажывае беспрэцэдэнтную трансфармацыю ва ўмовах лічбавай рэвалюцыі, глабалізацыі камунікатыўных патокаў і станаўлення грамадства постпраўды. На стыку гэтых макрапрацэсаў сфармаваўся ўнікальны лінгвасацыякультурны феномен — сучасны слэнг, які эвалюцыянаваў з маргінальнага жаргону асобных груп у шырокі пласт паўсядзённага і медыйнага маўлення. Даследаванне слэнгу сёння перастае быць вузкай задачай лінгвістычнай варыятыўнасці, набываючы статус міждысцыплінарнай навуковай праблемы, ключавой для разумення глыбінных зрухаў у калектыўным свядомасці, механізмах сацыяльнай кансалідацыі і культурнай ідэнтычнасці ў XXI стагоддзі [1]. Слэнг важны для нефармальнай камунікацыі, выражэння ідэнтычнасці, падтрымання дынамікі мовы, выражэння эмоцый або стаўлення, стварае унутрыгрупавыя сувязі і разрыў паміж пакаленнямі.

Правядзем аналіз работ з конкурсу «НАС БАЧНА АДРАЗУ», якія занялі прызавыя месцы і адной работы, якая не ўвайшла ў лік пераможцаў. Працэнтныя суадносіны слэнгу і нейтральных слоў прадстаўлены на малюнку 1.

Малюнак 1. Працэнтныя суадносіны слэнгу і агульнаўжывальнай лексікі

З даследаванага эмпірычнага матэрыялу прывядзём некаторыя фрагменты для нагляднага апісання ролі слэнгу як маркера нефармальнай камунікацыі:

1. *О-она хотела роскошную beautiful life (Пойти на эснт)*

Мы её впишем в общагу четверку tonight (БГУИР; хайп)

Обожаю только две пары, и то, к 10:05

Но у тебя же больше нет варианта, нужно взять и прийти (урывак з песні групы 521901, якая заняла 3 месца)

2. *Вау, смех вместо сна*

Ночь за кодом - проблема декабря

О-у, мне не нужен твой свэг

Я даже не знаю твой факультет

Вау, мечтал о жгучей брюнетке

Получил жгучие дедлайны в ответку

ФИТУ мне к лицу, ИСИТ - я в раю. (урывак з песні групы 524403, якая заваявала 2 месца)

3. *Степуха пришла за месяц сбитого режима*

сидим обсуждаем с группой, что купим в магазине

поднимаю балл и с ним я поднимаю прибыль

я не спал – доходы стали стабильнее (урывак з песні групы 520602, якая перамагла і заняла

1 месца)

4. *Лучше места в бгуире больше не найти.
Теперь сидим на паре и мы топим за АйТи.
Ты не пишешь лабы значит просто замолчи.
я больше всех учусь (кхе), мне нужен срочно автомат.
Не хочу экзамен, нужен только автомат.
Нет долгов всё сдал и я нигде не виноват.* (урывак з песні групы 527701 — без месца)

Прааналізаваныя работы дазваляюць зрабіць наступныя высновы адносна выкарыстання слэнгу ў моладзевым асяроддзі. Па-першае, заўважаецца пэўная талерантнасць да высокай долі слэнгу (да 20%) ў моладзевым конкурсе – у тэксце песні. Той факт, што група з 20% слэнгу заняла трэцяе месца, сведчыць аб дапушчальнасці істотнага маркіравання тэксту слэнгам ў рамках дадзенага конкурсу. Гэта можа быць звязана з мэтавай аўдыторыяй і тэмай: калі конкурс арыентаваны на моладзевое асяроддзе або актуальныя культурныя з’явы, слэнг становіцца не перашкодай, а інструментам аўтэнтчнасці, а таксама крытэрыем «натуральнасці» і экспрэсіўнасці маўлення. У гэтым выпадку слэнг можа ацэньвацца станоўча - як элемент, які зніжае пафас і які падвышае ўцягнутасць чытача.

Таксама цікава адзначыць парадокс мінімальнага слэнгу ў пераможцы. Так, група-пераможца дэманструе найменшую ўдзельную вагу слэнгу – прыкладна 6,9%. На першы погляд гэта пацвярджае гіпотэзу аб тым, што нарматыўнасць і блізкасць да літаратурнай нормы высока цэняцца ў фармальных конкурсных умовах. Аднак група, якая не заняла месца, таксама мае адносна нізкі паказчык слэнгу (12%). Гэта азначае, што мінімізацыя слэнгу сама па сабе не з’яўляецца гарантыяй поспеху. Можна меркаваць, што вырашальную ролю адыгралі іншыя параметры: глыбіня зместу, арыгінальнасць ідэі, кампазіцыйная цэласнасць. Такім чынам, слэнг выступае не як вызначальны, а як фактар, які мадэлюе сацыяльны профіль аўтара, але не прадвызначае якасць тэксту. Сітуацыя з групай (12% слэнгу), якая не ўвайшла ў прызавую тройку, найбольш паказальная для метадалогіі даследавання. Яна абвяргае прамую лінейную залежнасць «менш слэнгу = вышэй адзнака».

На аснове даных можна асцярожна выказаць гіпотэзу пра існаванне нелінейнай залежнасці паміж доляй слэнгу і поспехам. У пераможцы (6,9%) і другога месца (17%) розныя паказчыкі, але абодва паспяховыя – з прызавымі месцамі. Разгадка, верагодна, у функцыянальнай адэкватнасці моўных сродкаў. Слэнг, які выкарыстоўваецца як кропкавы акцэнт, сродак стварэння характару або абазначэння канкрэтнага кантэксту (як у пераможцы), можа быць больш эфектыўным, чым яго татальнае выкарыстанне (нават пры сярэднім працэнтах), калі апошняе не апраўдана канцэпцыяй.

Часта можна пачуць, што слэнг засмечвае мову, збядняе гаворку і шкодзіць камунікацыі. Яго часта супрацьпастаўляюць нарматыўнай літаратурнай мове, як часовую моду — класіцы. Але ці так гэта на самай справе? Давайце адыдзем ад павярхоўнага погляду на слэнг і прааналізуем з’яву слэнгу не як пагрозу, а як жывы, натуральны і вельмі важны сацыяльны код.

Слэнг — гэта не проста набор дзіўных слоўцаў накшталт «краш», «крынж» або «хайп». Гэта перш за ўсё маркер прыналежнасці. Ён працуе як пропуск у пэўную сацыяльную групу: падлеткаў, геймераў, ІТ-спецыялістаў, фітнес-энтузіястаў і інш. Выкарыстоўваючы яго, чалавек не толькі паведамляе інфармацыю, але і кажа: «я свой, я разумею кантэкст, я частка гэтай супольнасці». Гэта магутны інструмент сацыяльнай ідэнтыфікацыі і згуртавання.

Апішам функцыі слэнгу ў камунікацыі:

1. Хуткасць і дакладнасць.

Так, адно слэнгавую слова часта замяняе цэлае апісанне. «Зашквар» — гэта ўчынак, які выклікае сорам і дыскрэдытуе чалавека ў вачах пэўнага супольнасці. Складана апісаць гэта паняцце адным літаратурным словам — неабходна каб было гэтак жа ёміста і сітуацыйна дакладна.

2. Эмацыйны кандэнсатар.

Слэнг нясе велізарны эмацыйны зарад. Параўнаем нейтральнае «гэта расчаравала» і экспрэсіўнае «гэта быў поўны крынж!». Другое — адразу перадае і ацэнку, і інтэнсіўнасць пачуцці, і нават стаўленне таго, хто гаворыць (часта з адценнем іроніі).

3. Палігон для інавацыі.

Мова павінна развівацца, каб апісаць зменлівую рэальнасць. Слэнг - гэта лабараторыя мовы. Менавіта тут нараджаюцца і апрабуюцца новыя словы для новых з’яў, тэхналогій і інш. Многія словы, якія пачыналі як слэнг (напрыклад, «стрым», «мем»), з часам атрымліваюць афіцыйны статус і ўваходзяць у агульны лексікон.

4. Супраціў і гульня.

Для моладзі слэнг — гэта яшчэ і мяккая форма бунту, спосаб адбудавацца ад свету дарослых, стварыць свой «сакрэтны» моўны код. Гэта элемент моўнай гульні, творчасці, які робіць гаворку жывой, дасціпнай і дынамічнай.

Важна дадаць, што слэнг дарэчны ў нефармальным зносінах, у сацыяльных сетках, у пэўных прафесійных колах. Аднак ён будзе недарэчным ў афіцыйным дакладзе, навуковым артыкуле або пры зносінах з чалавекам, які не належыць да вашага кола. Майстэрства валодання мовай — гэта

не адмова ад слэнгу, а ўменне пераключаць рэгістры: ведаць, калі выкарыстоўваць дакладны прафесійны тэрмін, калі — нейтральную літаратурную мову, а калі — трапны слэнгавы «перчык» для выразнасці.

Слэнг — гэта не вораг культуры маўлення, а яе неад'емная і прадуктыўная частка. Ён выконвае найважнейшыя сацыяльныя і камунікатыўныя функцыі: гуртуе групы, надае маўленню эмацыйнасць і дынаміку, служыць інкубатарам для новых слоў. Істотна разумець яго прыроду і сілу. Падкрэслім, што асоба з развітымі камунікатыўнымі здольнасцямі — не тая, што пазбягае слэнгу, а тая, што валодае ўсім спектрам моўных магчымасцей і па-майстэрску выбірае патрэбны інструмент для кожнай жыццёвай сітуацыі. Багацце нашага маўлення вызначаецца разнастайнасцю яго складнікаў і нашым уменнем імі карыстацца.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Гареева Л. М. Современный молодежный сленг: его источники и разновидности // МНИЖ. 2021. №9-3 (111). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennyy-molodezhnyy-sleng-ego-istochniki-i-raznovidnosti>
2. Доронина, И. Н. Молодежный сленг. Его происхождение и функционирование // ORIENSS. 2023. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/molodezhnyy-sleng-ego-proishozhdenie-i-funktsionirovanie>